

	<p>CSALÁDJOG I.</p> <p>II. RÉSZ</p> <p>A HÁZASSÁG</p> <p>5. OLVASÓLECKE</p> <p>időigénye: 45 perc</p>	<p>Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M, egyetemi docens</p> <p>Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar</p> <p>Civilisztikai Tudományok Intézete</p>
---	---	---

II. RÉSZ – A HÁZASSÁG

II. A HÁZASSÁG ÉRVÉNYTELENSÉGE

I. AZ ÉRVÉNYTELENSÉGRŐL ÁLTALÁBAN

- Az érvénytelenség kérdését a már **létrejött házasságok esetén** vizsgálhatjuk. A házasság ugyanis nem biztos, hogy létezik (létrejön), a **létező** nem biztos, hogy egyben érvényes is, az **érvényes** pedig – mint ahogy az alaki feltételeknél láttuk – előfordul, hogy alakilag nem teljesen **szabályos** (viszont ezen utóbbi körbe tartozó alaki szabályok megsértésének nincs kihatása sem a házasság létre, sem az érvénytelenségére). A létrejött házasság mindemellett a megkötéssel azonnal **hatályosul**, hiszen a létrejött (hatálya) nem köthető sem időhöz, sem feltételhez.
- A házasság érvénytelenségére a **szerződések érvénytelenségétől eltérő** szabályok vonatkoznak, ugyanis a házasság érvénytelenségét **csak jogerős bírói ítélet** mondhatja ki. A házasság tehát csak akkor lesz érvénytelen, ha az arra jogosultak, meghatározott időn belül benyújtott kérelmére, a bíróság jogerős ítéletében érvénytelennek nyilvánította.
- Az érvénytelenítési pert a **házasság fennállása alatt** és a házasság **megszűnése után** is meg lehet indítani.
- Nem teszünk tehát különbséget a semmisség és megtámadhatóság között. A házasságnál semmisség bármilyen súlyos hiba esetén sem jöhet szóba, kizárólag **megtámadhatóság** útján érvényteleníthető a házasság.
- Az érvénytelenítés a házasság keletkezésére **visszaható (ex tunc) hatályú**, bár bizonyos un. **maradék joghatások** fennmaradnak.
- A házasság érvénytelensége tárgyában hozott ítélet nem csak a felek egymás közötti viszonyára kiterjedő, hanem **mindenkivel szemben hatályos**.
- Az érvénytelenség bizonyos esetekben **orvoslódhat** is. Az ok elhárulásával a házasság a megkötés időpontjától érvényessé válik, a törvényben foglalt kivétellel.
- Az érvényteleníthető házasságok gyakorlati előfordulása.

II. A HÁZASSÁG ÉRVÉNYTELENSÉGÉNEK OKAI

A házasság érvénytelenségének **okai zárt kört** képeznek. Érvénytelenné nyilvánításra alaki okokból már nem, csak a törvényben felsorolt érdemi okok (házassági akadályok) be nem tartása esetén kerülhet sor.

A) ALAKI OKOK

Alaki okokból a házasságot **nem lehet** érvényteleníteni.

B) AKARATI HIBA

Akarati hiba (tévedés, megtévesztés, fenyegetés,) címén házasságot érvényteleníteni **nem lehet**. A jog az ilyen házasságokat teljes érvényű házasságnak tekinti, és csak felbontani lehet, ha annak feltételei megvannak.

C) ÉRDEMI OKOK

Érdemi hiba, más szóval anyagi jogi akadály, a házasság megkötésekor fennforgó **abszolút vagy relatív házassági akadály** (törvényes előfeltételek hiánya) ellenére létrejött házasságra vonatkozik. Az abszolút vagy relatív házassági akadály a házasság megkötését követően ugyanis **érvénytelenséget kiváltó okká válik**.

1) Érvénytelenségi okok

– Abszolút házassági akadályok be nem tartása

(Házasságkötési képesség hiánya)

1. **Korábbi házasság fennállása (4:13.§)**
2. **A házasságkötéshez szükséges minimális korhatár, vagyis a 16. életév el nem érése. (4:9.§)**
3. **16. éves életkor felett** korlátozottan cselekvőképes kiskorú **gyámhatósági engedély hiányában** nem köthet érvényes házasságot.
4. **Gondnokság alá helyezés folytán cselekvőképtelen személy házassága (4:10.§)**
5. **Cselekvőképtelen állapotban kötött házasság (4:11.§)**

– Relatív házassági akadályok be nem tartása (4:12.§)

(A házasság intézményével össze nem férő kapcsolatok)

1. Egyáltalán nem köthetnek egymással érvényes házasságot,
  - a) az **egyenesági rokonok**
  - b) a **testvérek**
2. Jegyzői felmentés hiányában nem köthet érvényes házasságot:
  - a) **testvér testvérének vér szerinti leszármazójával**
3. Az örökbefogadást megszüntető gyámhatósági határozat hiányában nem köthet házasságot **az örökbefogadó az örökbebefogadottjával, az örökbefogadás fennállása alatt.**

2) Az érvénytelenség orvoslása

- Orvoslásra a **házasság fennállása alatt** kerülhet sor, ezáltal az ok elhárulásával a házasság **ex tunc** hatállyal érvényessé válik, a törvényben foglalt kivétellel. Nem minden okot lehet elhárítani.
- Kivételes esetben az **idő múlásától is elhárulhat** az akadály, vagyis érvényessé válhat úgy is a házasság, hogy a perindításra kizárólagosan jogosult a törvényben megszabott jogvesztő határidőn belül nem indítja meg az eljárást.

a) **Kettős házasság** esetén a 2. házasság érvényessé válhat.

- az előző házasság megszűnésével, (ez megtörténhet az egyik fél halálával, vagy a házasság felbontásával) **ex nunc** hatállyal, illetve
- az előző házasság érvénytelenné nyilvánításával, **ex tunc** hatállyal.

b) **A kiskorúak** gyámhatóság engedélye nélkül vagy tizenhatodik életévének betöltése előtt kötött házassága és

a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt álló személy házassága a megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal érvényessé válik, ha

- a fél kiskorúsága illetve gondnokság alatt állása idején sem a házastárs, sem 3. személy, sem az ügyész nem kéri a házasság érvénytelenítését,
- és ha az a házastárs, akinek személyében az érvénytelenség oka fennállott nagykorúvá vált illetve gondnokságát megszüntették, mint kizárólagos jogosult, az ezt követő 6 hónap jogvesztő határidő alatt nem támadja meg, vagy kérelmére a bíróság a más jogosult által korábban ebből az okból megindított pert megszünteti.

c) **Cselekvőképtelen állapotban kötött házasság**

Az „**állapot-cselekvőképtelen**” fél házassága érvényessé válik, ha

- a cselekvőképességét átmenetileg elvesztő fél, cselekvőképességének visszanyerésétől számított 6 hónap jogvesztő határidő elteltével nem támadja meg.
(Az ő perindítási joga kezdettől fogva kizárólagos.)

d) **A rokonok, hozzátartozók házassága** érvényessé válhat az alábbi körben:

- a testvér testvérének egyenes ági leszármazójával kötött házasságát, a jegyző:
  - * előzetesen engedélyezheti (ilyenkor a házasság érvényesen jön létre)
  - * vagy utólag érvényesítheti, mely csak a házasság fennállása alatt lehetséges.
- az örökbefogadottal kötött házasság csak az örökbefogadás felbontásával, a jövőre nézve tehető érvényessé.

III. A HÁZASSÁG ÉRVÉNYTELENSÉGÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA

A. A HÁZASSÁG ÉRVÉNYTELENÍTÉSE (4:14.§)

Emlékeztetőül:

Akkor tekinthető a házasság érvénytelennek, ha az érvénytelenségét a bíróság erre irányuló érvénytelenítési perben megállapította. Önmagában tehát az érvénytelenségi ok fennállása nem teszi érvénytelenné a házasságot.

Az érvénytelenséget megállapító ítélet mindenkivel szemben hatályos.

Az érvénytelen házassághoz a Ptk-ban meghatározott jogkövetkezmények fűződnek.

B. AZ ÉRVÉNYTELEN HÁZASSÁG JOGKÖVETKEZMÉNYEI (MARADÉK JOGHATÁSAI)

- Mindaddig, amíg a házasság érvénytelenségét a **bíróság**, külön erre irányuló eljárásban ki nem mondta, ugyanazon joghatások fűződnek érdemi hibában "szenvédő" házassághoz, mint az érvényeshez.
- Ezt követően a házasság keletkezésére visszaható hatállyal, **ex tunc** válik érvénytelenné.
- A házastársakat a **házasságkötés előtti személyi állapotába** helyezi vissza, ami pl. nőtlen, hajadon, elvált stb. családi állapotot jelenthet.

Az érvénytelenségi okkal megkötött házasság az érvénytelenítés ellenére is bír joghatásokkal; ezek a **maradék joghatások**, melyeket a törvényben elszórtan találhatunk meg, a következők:

a) Az érvénytelenség az apasági vélelmet nem érinti.

- A magyar jog nem tesz különbséget az érvényteleníthető, illetve az érvényes házasságból való születés között, továbbá a vérfertőzés, a kettős házasság és egyéb érvénytelenségi okok között ilyen vonatkozásban, mert a gyermek érdeke az elsődleges, ti. a szülőknek, számos kötelezettsége van a gyermekkel szemben. Más kérdés, hogy a szülői felügyeleti jogot (kötelezettségeket) adott esetben hogyan fogják gyakorolni.

b) Megszerzett **nagykorúságát** a kiskorú főszabályként nem veszti el.

- Ha kiskorú házasságot köt, ezáltal nagykorúságot szerez.
- Ha házassága korszerűtlen nagykorúsága előtt megszűnik, szerzett nagykorúsága megmarad, kivétel, ha a házasságot a bíróság a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság miatt szükséges gyámhatósági engedély hiánya miatt érvénytelennek nyilvánítja, ez esetben ugyanis a házasságkötéssel szerzett nagykorúság megszűnik.

c) A házastársak **névviselési joga** megmarad

- Ha a házasság fennállása alatt viselt névtől el kívánnak térni ezt az anyakönyvvezetőnek be kell jelenteniük. Ilyen esetben sem viselheti azonban a volt férje nevét a volt feleség a házasságra utaló toldással, ha azt a házasság fennállása alatt nem viselte.

d) Az érvénytelen házasság vagyoni hatásai

Ha mindkét házafél jóhiszemű (a házasság megkötésének időpontjában nem tud arról, hogy érvénytelenségi ok állna fenn; az érvénytelenség okáról való későbbi tudomásszerzés a jóhiszeműséget nem befolyásolja) volt:

- **kétoldalúan vélt házasságról** beszélünk.

Az ilyen házassághoz az érvényes házasság vagyoni joghatásai fűződnek, beleértve a közös lakás használatát is.

Ezt a vélt házasságot vagyoni szempontból úgy kell tekinteni, mintha azt az érvénytelenítés helyett felbontották volna.

A bontóperben rendezésre szoruló vagyoni kérdéseket kell a vélt házasság érvénytelenítése során is rendezni.

Ha az egyik fél volt jóhiszemű:

- **egyoldalúan vélt házasságról** beszélünk.

Ilyen esetben a jóhiszemű fél választhat, hogy a „házasság” fennállásához fűződjene-e az érvényes házasság vagyoni jogkövetkezményei (házastársi vagyontársaság) vagy sem. Utóbbi esetben az élettársakra vonatkozó vagyoni szabályokat kell alkalmazni.

A jóhiszemű házastárs vagyoni követeléseit örököse is érvényesítheti, melyet a CSJK mond ki először.

A házasság érvénytelensége nem érinti a házastársak vagy bármelyikük által jóhiszemű harmadik személlyel kötött szerződés hatályát. (Harmadik személyek védelme)

Ha mindkét fél rosszhiszemű volt:

- **nincs vélt házasság.**

A vagyoni joghatásait úgy kell elbírálni, mint az élettársak vagyoni viszonyait, vagyis az értéktöbbleti elven alapuló közszerzeményi rendszer szabályait kell alkalmazni, a szerzésben való közreműködés arányára figyelemmel.

- e) A házastársi tartásra és az öröklésre nézve ezt ugyan nem mondja ki a törvény, a fenti szabályok szerinti alkalmazhatóságot, de Kőrös szerint ez magától értetődő.¹ Ennek megítélésében a méltányosság elve is segít.

---

¹ Kőrös 2013. 85.o.

C. ÉRVÉNYTELENÍTÉSI PER INDÍTÁSÁNAK JOGOSULTSÁGA (4:15.§)

Az érvénytelenítési pert a házasság **fennállása alatt** és a házasság **megszűnése után** is bármikor meg lehet indítani.

(Kivétel a 6 hónapos jogvesztő határidő, bizonyos esetekben.)

Felperesi legitimáció érvényesül, vagyis - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - csak a jogszabályban konkrétan meghatározott személyek indíthatnak pert, akik a következők:

Főszabály szerint:

- bármelyik **házastárs**;
- bárki, akinek **jogi érdeke** fűződik a házasság érvénytelenségéhez (pl.: aki házastársi öröklés hiányában, mint törvényes örökös, ezáltal kedvezőbb helyzetbe kerülne, vagy származási, tartási igények érvényesíthetősége végett.)
- **ügyész** (tipikusan az alábbi esetekben jöhet szóba):
  - ahol a házasság érvénytelenítéséhez másnak nem fűződik érdeke, vagy
  - egyidejűleg bűncselekmény is az akadály ellenére kötött házasság (pl.: kettősházasság), továbbá
  - ha az állapot-cselekvőképtelen házastárs cselekvőképességének visszanyerése előtt meghal, halálától számított 6 hónapon belül, kizárólagos perindításra jogosult az ügyész.
- Ha az a jogosult, aki a pert megindította, meghal, a perben helyére bármely másik jogosult beléphet.

D. A PERINDÍTÁSI JOGOSULTSÁG KORLÁTOZÁSA (4:16.§)

Korlátozás esetén kizárólag az a házastárs jogosult érvénytelenítési per indítására, **akinek személyében az érvénytelenség oka fennállott**,

- amennyiben a **nagykorúság elérése után** házasságkötéshez szükséges előzetes gyámhatósági engedély hiányában a kiskorúság miatt, illetőleg a **gondnokság megszűntetése után** a gondnokság alatt állás miatt kerül sor az érvénytelenítésre. Ezt a pert a jogosult csak a nagykorúság elérésétől, illetőleg a gondnokság megszűntetésétől számított **hat hónap alatt** indíthatja meg.
- **Állapot-cselekvőképtelenség** okából kizárólag az a házastárs indíthat érvénytelenítési pert, aki a házasságkötéskor cselekvőképtelen **állapotban volt**.
Ezt a pert **hat hónap alatt** lehet megindítani attól a naptól számítva, amelyen a házastárs cselekvőképességét visszanyerte.
- A fenti **(6 hónapos) határidők elmulasztása jogvesztő**, vagyis ha a jogosult a keresetlevelet határidőben nem nyújtja be, megtámadási joga elenyészik. (Ennek kimondása célszerű volt, hiszen a Ptk. azt a kodifikációs technikát követi, hogy ha nem utal kifejezetten a határidő jogvesztő jellegére, azt elévülésnek kell tekinteni.)
- A törvény rendelkezik a **perbeli jogutódlásról** is, vagyis ha a perindításra kizárólagosan jogosult házastárs meghal, az általa megindított perben helyébe bárki beléphet, aki érvénytelenítési per indítására jogosult.

E. A PERINDÍTÁSI JOG SZEMÉLYES GYAKORLÁSA (4:17.§)

- A házasság érvénytelenítése iránt a pert a jogosultnak **személyesen** kell megindítania.
- A **házastárs**: törvényes képviselőjének **hozzájárulása nélkül** indíthat pert, ha cselekvőképességében a perindítás tekintetében (**eljárásjogi korlát**) részlegesen korlátozott.

A **házastárs**: amennyiben családjogi jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott (**anyagi jogi korlát**), tekintettel arra, hogy ő házasságot is köthet a törvényes képviselője hozzájárulása nélkül, így a perindításra is természetesen önállóan, **hozzájárulás nélkül** is jogosult.

- **Egyéb jogosult** (mint akinek jogi érdeke fűződik a perindításhoz): **cselekvőképeségének részleges korlátozottsága esetén**, törvényes képviselőjének **hozzájárulásával** maga indíthat pert (a Pp. egyéb szabályaiból eredően).
- Ha a jogosult **cselekvőképtelen**, a pert nevében a **gyámhatóság** hozzájárulásával **törvényes képviselője** indíthatja meg.

F. AZ ÉRVÉNYTELENÍTÉSI PER ALPERESEI (4:18.§)

- Ha a házastárs indítja a pert, akkor a másik házastárs ellen,
- ha a per megindítására jogosult 3. személy vagy az ügyész indítja a pert, akkor mindkét házastárs ellen kell a pert megindítani (függetlenül attól, hogy az érvénytelenségi ok melyik fél oldalán merült fel).
- Ha az a fél, aki ellen a pert meg kellene indítani, már nem él, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani.

G. A HÁZASSÁG ÉRVÉNYESSÉGÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA (4:19.§)

- A házasság érvényességének megállapítása iránti perre a házasság érvénytelenségének megállapítása iránti perre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

Mindkét per a **házassági perek csoportjába** tartozik.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyek egy szerződés és egy házasság érvénytelenítése közötti főbb különbségek?
2. Milyen okokból lehet érvénytelen egy házasság?
3. Mely érvénytelenségi okok orvoslódhatnak felmentéssel?
4. Mely érvénytelenségi okot orvosolhat az idő múlása?
5. Melyek az érvénytelenített házasság maradék személyi joghatásai?
6. Melyek az érvénytelenített házasság maradék joghatásai?
7. Ki kezdeményezhet érvénytelenítési pert?
8. Ki lehet alperes?
9. Az ügyész mely esetekben jogosult perindításra?
10. Mely speciális szabályok vonatkoznak a korlátozottan cselekvőképes házastárs perindítási jogosultságára?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS ANDREA: *POLGÁRI JOG. CSALÁDJOG*. R.I.M.Á.K. KIADÓ, BUDAPEST, 2019. 63-70. O.

AJÁNLOTT IRODALOM

Polgári jog, Családjog. Az új Ptk. magyarázata HVG – Orac Kiadó (Szerkesztő: Kőrös András), Budapest, 2013.

Az Internetes Jogtudományi Enciklopédia (IJOTEN) Családi Jog Rovatának Szócikkei. (Rovatvezető: Hegedűs Andrea) Forrás: <https://ijoten.hu/elkszlt-szcikkek>

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok magyarázata II. kötet. Negyedik könyv Családjog. (Szerk.: Osztovits András) Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

